

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Tomáše Foltase v právní věci žalobce: **P. Č.**, proti žalovanému: **Úřad práce České republiky**, se sídlem Karlovo nám. 1359/1, Praha 28, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 3. 2014, č. j. 9 A 211/2012 – 24,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Podanou kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) brojil proti usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 31. 3. 2014, č. j. 9 A 211/2012 – 24, jímž byla zamítnuta jeho žádost o přiznání osvobození od soudních poplatků pro řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti správního orgánu. Městský soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Za této situace se městský soud v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu (např. rozsudek ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91) zabýval tím, zda stěžovatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Shledal přitom, že takové důvody, pro které by osvobození od soudních poplatků nemělo být stěžovateli přiznáno, existují. Za rozhodnou skutečnost označil způsob, jakým stěžovatel soudní spory vyvolává, resp. vede, a co je jejich podstatou. Podle názoru městského soudu projednávaný případ svědčí o tom, že stěžovateli prioritně nejde o to, aby se dobral vyřešení sporné otázky, tedy aby mu byla soudem poskytnuta ochrana jeho práv, ale ze stěžovatelem učiněných kroků v řízení před Úřadem práce České republiky (dále jen „úřad práce“) lze naopak usuzovat, že jeho záměrem je vyvolání a vedení sporu jako takového, přičemž podstata sporu se již dříve vytratila. Uvedené městský soud ilustroval na skutečnostech, které

spor vyvolaly, kdy stěžovatel žádal úřad práce o vydání osvědčení o druhu a výši jemu přiznaných nepojistných sociálních dávek (tj. dávek v hmotné nouzi), úřad práce požadované potvrzení vystavil a zaslal na stěžovatelem uváděnou adresu. Poté, kdy úřad práce zjistil, že stěžovatel na uvedené adrese ukončil nájemní vztah, vyzval ho k upřesnění jeho aktuální adresy. Přesto, že stěžovatel výzvu prokazatelně obdržel, zůstala bez odezvy. Stěžovatel následně podal stížnost a dále i žalobu, kterou se domáhal ochrany proti nečinnosti správního orgánu a žádal o vystavení požadovaného potvrzení. Spolu s tímto podával i další žádosti o vydání potvrzení o stavu hmotné nouze. Rovněž k těmto žádostem obdržel požadovaná potvrzení. Smyslem řízení a jednotlivých návrhů je tak podle městského soudu samotné vedení sporu s využíváním všech možných i nemožných procesních prostředků. Motivací je tedy proces jako takový. Městský soud dále zdůraznil, že u stěžovatele evidoval 385 žalob. Tyto spory zpravidla vycházejí ze stěžovatelovy žádosti o bezplatnou právní službu podle ust. § 18 odst. 2 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a mívají stereotypní průběh již od samého počátku. Stěžovatel požádá Českou advokátní komoru o určení advokáta a ta mu ho určí. Stěžovatel však není ochoten přistoupit na podmínky stanovené v rozhodnutí, případně nehodlá s advokátem spolupracovat a dává najevo své mínění o nevalné úrovni přiděleného advokáta. Advokát pak požádá Českou advokátní komoru o zrušení určení a ta mu vyhoví. Následuje žaloba, kdy stěžovatel ve věci podává návrhy na určení lhůty k provedení procesního úkonu, navzdory poučení opakovaně soud upozorňuje na nesprávné uvedení sídla České advokátní komory a domáhá se opravy zřejmých nesprávností. Opakovaně uplatňuje námítky místní nepřislušnosti soudu, zpochybňuje doručení písemností, které prokazatelně obdržel, nesouhlasí s rozhodnutím věci bez nařízení jednání, takže je soud nařídí, stěžovatel se nedostaví s odůvodněním, že mu jeho poměry neumožňují cestu do Prahy. I když si je městský soud vědom toho, že v projednávaném případě nebyl spor vyvolán stěžovatelovou žádostí o bezplatnou právní službu a žalovaným není Česká advokátní komora, v mnohých ohledech se tento případ s případy výše popsány shoduje. Stěžovatel si totiž počínal velmi obdobným způsobem. Podáním ze dne 16. 4. 2012 požádal u kontaktního pracoviště úřadu práce v Českých Budějovicích o vydání osvědčení o stavu hmotné nouze a o výši poukázaných státních příspěvků. V tomto podání uvedl dvě adresy, a to Č. B., X a X. Dne 28. 5. 2012 stěžovatel urgoval u stejného pracoviště vydání požadovaného osvědčení. V tomto podání uvedl adresu Poste restante Č. B. Podle vyjádření úřadu práce bylo dne 28. 5. 2012 vystaveno požadované potvrzení a zasláno na adresu Č. B., X. Poté, co úřad práce zjistil, že stěžovatel na výše uvedené adrese ukončil nájemní vztah, zaslal mu výzvu k upřesnění adresy, na které se zdržuje. Přestože si stěžovatel tuto výzvu převzal, nereagoval na ni. Dne 4. 10. 2012 pak podal stížnost na nevyřízení své žádosti. Následně dne 8. 11. 2012 podal ke Krajskému soudu v Hradci Králové žalobu na ochranu proti nečinnosti. Dne 2. 1. 2013 opětovně žádal o vystavení potvrzení o stavu hmotné nouze. Dne 9. 1. 2013 bylo stěžovateli zasláno požadované potvrzení spolu s výzvou k upřesnění doručovací adresy. Toto potvrzení převzal dne 11. 1. 2013. Další potvrzení o stavu hmotné nouze stěžovatel převzal dne 3. 4. 2013. Na základě shora uvedeného měl tedy městský soud za to, že pokud stěžovatel hodlal svá práva vymáhat soudní cestou, a to v takovém rozsahu a způsobem, jak byl popsán, je spravedlivé po něm požadovat, aby soudní řízení vedl s vědomím existence nákladů řízení. S ohledem na počet sporů, které vede, na důvody, které tyto spory vyvolaly a s přihlédnutím k samoučelnosti povahy návrhů, městský soud považoval stěžovatelovu žádost o osvobození od poplatků za zneužití institutu osvobození od soudního poplatku podle ust. § 36 odst. 3 s. ř. s.

pokračování

Předmětné usnesení městského soudu napadl stěžovatel kasační stížností, v níž označil městský soud za „arogantní a zaujatý soud“, který obchází procesní řád a „koná zjevně stranně korupčně“. Dále uvedl, že „ani městský soud si nesmí dovolit soudit, po zjištění, že odpůrce vydal osvědčení až k druhé žádosti, že žalobce je kverulant“, neboť „žádost u správního orgánu může kterákoliv osoba podat několikrát, pokud je orgán nečinný“. (...) „Stěžovatel je osobou v hmotné nouzi po několik let vzhledem k majetku, zdravotní způsobilosti a rodinnému zázemí“, což se městskému soudu „hodí k intrikánské hře“. Městský soud pak „pitomost“ úřadu práce týkající se doručovací adresy stěžovatele „srdceryvně obhajuje“. „Krajský soud musí být způsobilý rozpoznat mezi místem trvalého pobytu a adresou pro doručování, však městský soud ony údaje nesoudně směšuje.“ V červenci 2012 úřad práce vyzval stěžovatele, aby ho informoval o užíváním bytu, přičemž ten „meilem sdělil, že výzvě nerozumí, však úřední osoba sdělení ignorovala – další pitomost v konání úřadu práce“. „Je nanejvýš patrné, že stěžovatel nežádá o osvobození od všech soudních poplatků, ale toliko od jednoho, proto jsou všechny úvahy a hodnocení soudu právě ve zjevném rozporu s podkladem – nejde o prkotinu, nýbrž o hrubou nespravedlnost, tedy o neodstranitelnou setrvalou letitou pitomost v rozhodování téhož soudu. Závěr soudu je takový, že soud nepřímou zakazuje stěžovateli domáhat se soudní ochrany nejen před podivnou činností České advokátní komory, ale i před stupidním jednáním úřadu práce, tedy jde o úsudky městského soudu ústavně nekonformní i zaujatě nesoudné.“ Městský soud také obchází zákon, když odmítá vydat věcný rozsudek, přičemž „je vedlejší, že stěžovatel expresivně kritizuje postup městského soudu v jiných řízeních, když tak činí též krajský soud – soudní moc nemá funkci regulátora, sic to jeden jediný judikát Nejvyššího soudu ČR vykládá a ostatní soudy opisují“. Stěžovatel také namítá, že mezi stovkami jeho neúspěšných žalob může být jedna úspěšná, kterou soud musí projednat. Soud odmítá pochopit, že žadatel o osvobození od soudního poplatku nemůže být osvobozen, jde-li o zjevně neúspěšný návrh, přičemž „kverulantství“ je v důsledku vhodné právní úpravy vyloučeno. Žádný soud si „nesmí dovolit vynášet úsudky bez odůvodnění, tedy nálepkovat věci a procesy slovy v posunutém či nezažitém významu, už vůbec ne šířit slabomyslné клеветы a uvádět v omyl“. (...) „Je imbecilní odůvodnění aktu městského soudu, který uvažuje o sporech s Českou advokátní komorou, když úřad práce a Česká advokátní komora není jedno a totéž.“ Stěžovatel také poukázal na to, že žaloba byla podána už v listopadu 2012 a městský soud svým postupem žaloby maří, když „vydává rozsudky jen těm, co platí“. (...) „Ad absurdum postup městského soudu je takový, že žalobce ani nemůže vzít žalobu zpět, kdyby uvážil, že nečinnost úřadu práce, jež de iure trvá, opožděný rozsudek soudu de facto neodstraní“. Závěrem kasační stížnosti stěžovatel uvedl, že „účastníci řízení mohou činit blbské či lstivé (zákon obcházející) úkony, protože soudci mají prostředky k řízení procesu – městský soud si to nesmí dovolit. Devátý senát městského soudu, jenž to musí vědět, je tedy zlovolný a nedá se mu věřit ani slovo.“ Stěžovatel rovněž zpochybnil možnost podání opravného prostředku proti usnesení městského soudu o nepřiznání osvobození od soudních poplatků, které považuje za rozhodnutí dočasné. Z důvodů výše uvedených se domáhá kasace nadepsaného usnesení.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadený rozsudek v souladu s ust. § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel v podané kasační stížnosti, a přitom neshledal vady uvedené v odstavci 4, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

Nejvyšší správní soud netrval na zaplacení soudního poplatku a povinném zastoupení advokátem v řízení o kasační stížnosti, protože trvání na těchto požadavcích by vedlo jen k řetězení téhož problému, jelikož předmětem přezkumu je usnesení městského soudu o

neosvobození od soudních poplatků (srov. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007, č. j. 1 Afs 65/2007 - 37, a ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, oba dostupné na www.nssoud.cz).

Pokud se jedná o rozhodování o osvobození od soudních poplatků, lze poukázat na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, podle kterého „je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od něž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti (motivační funkce) – srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo náleze Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08“. S ohledem na smysl a účel soudních poplatků dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že je důležité nejen chránit zájmy účastníka řízení, který se domáhá svých práv soudní cestou, ale zároveň zajistit, aby si uvědomoval důležitost řízení a byl si vědom okolností, které jeho řízení provázejí. Při posouzení, zda jsou splněny zákonné podmínky pro přiznání osvobození od soudních poplatků, proto musí soud kromě majetkové situace žadatele posoudit i procesní postup účastníka v daném řízení (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. 8. 2012, č. j. 2 As 113/2012 - 12).

Jak již Nejvyšší správní soud vyslovil např. v rozsudku ze dne 28. 6. 2013, č. j. 5 As 43/2013 - 11, „[z]neužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, jak již bylo naznačeno, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 - 91).“

Závěr městského soudu o šikanózním výkonu práva vycházel z okolností dané věci a rovněž z hodnocení postupu stěžovatele v obdobných sporech. Vedle velkého počtu sporů, které stěžovatel vede (městský soud počet žalob vyčíslil na 385, u Nejvyššího správního soudu je evidováno jen za rok 2014 168 stěžovatelových věcí), což by samo o sobě nemohlo odůvodnit neosvobození od soudního poplatku, městský soud hodnotil jak postup stěžovatele v nyní řešené věci, tak i podobnost jeho postupu v dalších jím vedených sporech. Městský soud poukázal na povahu sporu, kdy nemělo být úřadem práce vystaveno osvědčení o druhu a výši přiznaných nepojistných sociálních dávek, o které stěžovatel žádal a popsal, že se jeho průběh neliší od dalších jeho sporů. Jeho procesní postup nesměruje k tomu, aby ve věci mohlo být meritorně rozhodnuto, ale je veden snahou spor co nejvíce prodloužit.

pokračování

Městský soud popsal i další aspekty stěžovatelova postupu v obdobných sporech, které svědčí o jeho snaze vést spor pro spor.

Podle názoru Nejvyššího správního soudu je odůvodnění napadeného usnesení náležitě věcně i argumentačně podloženo, proto za takových podmínek bylo možno odklon od minulé rozhodovací praxe krajských soudů aprobovat. Městský soud při posuzování stěžovatelovy žádosti o osvobození od soudních poplatků správně přihlížel i k dalším okolnostem případu, tedy nejen k jeho majetkovým poměrům. Osvobození od soudního poplatku je možné při kumulativním splnění několika podmínek. Rozhodující je, zda v souvislosti s podanou žádostí účastník řízení (stěžovatel) doloží, že nemá dostatečné prostředky, nejedná se o neuvážený či svévolný (šikanózní) návrh a návrh zjevně nemůže být neúspěšný. U posuzování svévolného (šikanózního) návrhu je nutné zohlednit jak podání stěžovatele, tak i jeho další podání a způsob vedení jeho sporů v obdobných případech. Zjevná neúspěšnost je tedy pouze jednou, nikoliv jedinou, podmínkou pro posouzení nároku na osvobození, resp. zamítnutí, žádosti. V dané věci se městský soud důkladně zabýval podanou žádostí o osvobození od soudních poplatků a přesvědčivě odůvodnil, proč ji shledal šikanózní.

Pokud stěžovatel namítá, že městský soud odmítá vydat věcný rozsudek, musí Nejvyšší správní soud konstatovat, že tomu tak není. V dané fázi řízení se rozhoduje o osvobození od soudního poplatku a teprve po splnění všech podmínek řízení, mezi které patří i zaplacení soudního poplatku či osvobození od něj, může soud rozhodnout o merituu věci.

S námitkou, že i kdyby stěžovatel podal stovky neúspěšných žalob, pak jedna úspěšná není zjevně neúspěšná, nelze než souhlasit, ale v tomto konkrétním případě se zjevnou neúspěšností návrhu městský soud nezabýval, a ani zabývat nemusel. Tato námitka je tedy irelevantní.

Pokud jde o stížní námitku, že městský soud správně nepoučil stěžovatele o oprávněm prostředku, když kasační stížnost není proti dočasnému rozhodnutí přípustná, Nejvyšší správní soud uvádí, že pokud jde o usnesení, kterým se zamítá žádost o osvobození od soudních poplatků, nejedná se z povahy věci o rozhodnutí dočasné a neuplatní se tedy ust. § 104 odst. 3 písm. c) s. ř. s. Poučení městského soudu je podle současné judikatury Nejvyššího správního soudu v souladu se zákonem. Stěžovatel se jím přes svou domněnku o jeho nesprávnosti řídil, což odporuje jeho postoji v této věci.

K dalším tvrzením v kasační stížnosti uplatněným Nejvyšší správní soud konstatuje, že šlo jednak o nekonkrétní tvrzení, z nichž nebylo možno identifikovat projednatelné námitky proti napadenému usnesení městského soudu, a jednak šlo o vyjádření stěžovatelových názorů na činnost městského soudu, které nemají pro posouzení věci žádný význam.

Nejvyšší správní soud se plně ztotožňuje se závěrem a odůvodněním městského soudu, když povaha předmětného sporu má znaky svévolného vedení „sporu pro spor“. V případě řádného zdůvodnění takového postupu okolnostmi konkrétního případu, je v souladu se zákonem nepřiznat osvobození od soudních poplatků.

Nejvyšší správní soud ze všech shora uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle ust. § 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s. zamítl. Ve věci rozhodl v souladu s ust. § 109 odst. 2 s. ř. s., podle něhož rozhoduje Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti zpravidla bez jednání, když neshledal důvody pro jeho nařízení.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o ust. § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Nejvyšší správní soud žádnému z účastníků náhradu nákladů nepřiznal, protože stěžovatel v řízení úspěch neměl a úřadu práce žádné náklady s tímto řízením nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. června 2014

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu